

عقل مراقبت:
تبارشناسی پرستاری ایران در دوره دفاع مقدس

فتانه قدیریان بهارانچی

www.ketab.ir

جامعه‌شناسان

سرشناسه: قدیریان بهارنچی، فتانه، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام‌پیداوار: عقل مراقبت: تبارشناسی پرستاری ایران در دوره دفاع مقدس
مؤلف: فتانه قدیریان بهارنچی با نظارت حمید پیروی، زهره پارسایکتا

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۳۰۷ ص: جدول، نمودار
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۳۳۱-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: پرستاری - ایران - تاریخ
موضوع: پرستاری نظامی - ایران
موضوع: پرستاری نظامی
موضوع: پرستاری - فلسفه
موضوع: ک ایران و عراق، ۱۳۶۷-۱۳۵۹

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ق ۹۲/الف ۱۳ RT
رده بند: دیوب ۱۰/۷۱
شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۷۱

جامعه‌شناسان

عقل مراقبت: تبارشناسی پرستاری ایران در دوره دفاع مقدس
فتانه قدیریان بهارنچی با نظارت حمید پیروی، زهره پارسایکتا

چاپ اول: ۱۳۹۵ تهران / تعداد ۲۰۰ نسخه
قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان / چاپ دیجیتال: نگین
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۳۳۱-۸
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، رویروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
فروشگاه جامعه‌شناسان
تلفن: ۶۶۹۵۹۶۸۰، ۶۶۰۰۰۰۵۱، ۸۱
تلفن دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

چکیده

زمینه: در فاصله سال‌های ۵۷ تا سال‌های جنگ در ایران عناصر و نیروهایی که در آن پرستار، بیمار، طبیب و اجتماع با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کردند از میان نرفتند، لیکن موقعیت و موضع نسبت به آنچه از پرستاری می‌گفتند، عوض شد. پرسش این است که این جهش گفتار را چگونه می‌توان در بستر تاریخی خود و در آن نقطه گسست و آغاز آن دریافت؛ نقطه‌ای که در آن پرستاری به‌عنوان عنصری برجسته و اثرگذار آغاز به سخن می‌کند. مطالعه حاضر درواقع تلاشی برای توصیف شرایط تاریخی ممکن شدن حضور و بروز گفتمانی متمایز در پرستاری در بستر جنگ عراق با ایران است.

روش: مطالعه پدیدارشناسانه و روش‌شناختی مطالعات کیفی و رویکرد تاریخی پسااختار فواریبی به‌کار گرفته است. رهیافت فوکویی، شیوه‌ای از رویکرد تاریخی و تحلیل آن است که به بررسی نقاط گسست تاریخی و قواعد شکل‌گیری گفتمانی، این گسست‌ها می‌پردازد. در این رهیافت با توصیف رویدادهای گفتمانی، فضاهای گفتمانی، شکل‌گیری گفتمان، شکل‌گیری مفاهیم و راهبردهای گفتمانی، سعی در توصیف شیوه‌ها و قواعد شکل‌گیری و ارتباط گزاره‌های پراکنده در نظام آن گفتمان می‌شود.

یافته‌ها: مطالعه حاضر شکل‌گیری دو گونه گفتمانی را در سیر تاریخ فرهنگی پرستاری نشان داد و در این فضا، جنگ بستر به گونه‌ای که دو گونه گفتمان را به گفت‌وگو وارد کرد. مفاهیم گفتمانی قبل از جنگ در پرستاری عبارت‌اند از: «مراقبت: از سنت تا نهاد»، «میدان پرستاری»، «گفتمان پزشکی؛ بالین، عمل و نظر»، «اراده به دانستن»، «مراقبت زیست‌پذیر»، «مراقبت به‌مثابه امداد اجتماعی». مفاهیم گفتمانی پرستاری در جنگ شامل موارد زیر است: «آن‌سوی قلمرو نگاه»، «بی‌نظمی - نظم؛ دیالوگ آنتاگونیستی»، «مراقبت به‌مثابه علم بالینی» و «نگاه پرستارانه: تفکر زیبایی‌شناسانه».

نتیجه‌گیری: حدود معرفت در پرستاری صورتی تاریخی دارند که در لایه‌های باستان‌شناختی آن قواعدی به بازی مشغول‌اند که نظام اندیشه پرستاری را به شیوه‌ای خاص برساخت می‌کنند. قواعدی که در زیر وحدتشان شاهد گفت‌وگوهای متکثری هستند که به تولید، بازتولید و توزیع شبکه‌های قدرت در لایه‌های دانش، سیاست و اخلاق می‌پردازند و در این معنا عقل پرستاری نیز انعکاسی از همین شیوه‌ها است. شیوه‌هایی که به ترفیع و بازتعریف مفاهیم عینیت، ذهنیت، زن، مرد، طبقه، فقر، عدالت، نیاز، آسایش، (رفاه)، سعادت، مرگ، حیات و غیره می‌پردازند.

واژه‌های کلیدی: پرستاری، تاریخ، ایران، جنگ عراق و ایران، دفاع مقدس، پسا ساختار، راکو

۷.....	چکیده
۱۱.....	فصل اول: زمینه و اهمیت پژوهش
۲۳.....	فصل دوم: فوکو و نسبت علوم انسانی با تجربه پزشکی
۳۵.....	محور اول: توجه به حقیقت / علم
۴۰.....	محور دوم: توجه به سیاست / قدرت
۴۵.....	محور سوم: توجه به خود / اخلاق
۴۷.....	دلالت های فوکو در تاریخ پرستاری
۴۹.....	فصل سوم: مستقیمی تاریخی به مثابه رویکردی معرفت شناسانه
۵۳.....	روش شناختی برکریه، مطالعه
۵۳.....	تعلیق و در تیرمه گذاری: تدبیری روش شناختی
۵۴.....	پروژه توصیف رویدادهای گفتمانی
۵۶.....	شیوه های جمع آوری و شمارش رویدادهای گفتمانی
۵۷.....	مشخصات مشارکت کنندگان و منابع پژوهش
۶۰.....	عرضه تحقیق
۶۱.....	فرایند جمع آوری گزاره های گفتمانی
۶۵.....	فضای انتشار گفتمانی
۶۶.....	شکل گیری های گفتمانی
۶۷.....	شکل گیری گفتمان به مثابه «کردار»
۶۸.....	شکل گیری وجه مندی های گزاره ای
۷۰.....	شکل گیری مفاهیم
۷۲.....	شکل گیری استراتژی ها
۷۵.....	فصل چهارم: مراقبت: از سنت تا نهاد

۹۴.....	میدان پرستاری.....
۱۱۰.....	گفت‌وگو پزیشکی؛ بالین، عمل و نظر.....
۱۳۸.....	اراده به دانستن.....
۱۵۱.....	مراقبت زیست‌پذیر.....
۱۶۷.....	مراقبت به مثابه «امداد اجتماعی».....
۱۷۸.....	آن‌سوی قلمرو «نگاه».....
۱۹۳.....	بی‌نظمی- نظم؛ دیالوگ آناگونیستی.....
۲۰۳.....	مراقبت به مثابه علم بالینی.....
۲۱۴.....	شاه پر... رازانه؛ تفکر زیبایی‌شناسانه.....
۲۲۳.....	فصل پنجم. ته‌جرف و بحث یافته‌های پژوهش.....
۲۲۵.....	گفت‌وگوی مراقبت در بستر سنت راکد با فضای عصری مدرن.....
۲۳۰.....	گفت‌وگوی مراقبت در بستر مدرنیته با فضای سنت انقلابی.....
۲۳۲.....	مراقبت در بستر گفت‌وگوهای آناگونیستی.....
۲۳۵.....	نتیجه نهایی.....
۲۳۷.....	کتاب‌نامه.....
۲۷۵.....	واژه‌نامه.....
۲۷۵.....	فارسی به انگلیسی.....
۲۷۸.....	انگلیسی به فارسی.....
۲۸۱.....	نمایه.....
۲۸۱.....	موضوعی.....
۲۹۳.....	اسمی فارسی.....
۳۰۴.....	اسمی انگلیسی.....